

Podpora OZE v ČR

Historie, právní rámec, problematika podpory
FVE mezi lety 2009-2011

Kolokvium energetického práva

Masarykova univerzita v Brně

26. února 2025

Právní úprava POZE

Přehled - historický vývoj

Před rokem 2005 neexistovala v ČR ucelená právní úprava

- ▶ pouze povinnosti některých účastníků trhu s elektřinou vykupovat určité množství elektřiny z OZE
- ▶ výkupní ceny pro elektřinu z OZE stanovoval ERÚ - nebyly stanoveny žádné garance podpory ani její výše
- ▶ reálně v provozu pouze omezený počet MVE a několik bioplynových stanic
- ▶ podpora FVE v ČR od roku 2002 formou garantované výkupní ceny elektřiny (6Kč/kWh vs. investiční náklady okolo 200 Kč/Wp) - FVE byly v té době hluboko pod hranicí rentability

2005 V roce 2005 přijat zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů energie

- ▶ cíl stanovit podporu výroby elektřiny tak, aby bylo dosaženo cíle 8 % výroby z OZE na hrubé spotřebě v roce 2010
- ▶ regulační rámec pro investory do odvětví OZE - garantována 15letá návratnost investice, po dobu 15 let zachování výše výnosů na jednotku vyrobené elektřiny - vše za podmínky dosažení technicko-ekonomických parametrů stanovených ERÚ
- ▶ podpora ve dvou formách - výkupní ceny a zelený bonus

2012 V roce 2012 přijat nový zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie

- ▶ upravoval 4 oblasti podpory výroby - OZE, KVET, DZ a teplo z OZE
- ▶ formy podpory:
 - ▶ výkupní ceny - velmi omezený okruh výrobců - pro MVE do 10 MW nebo pro jakýkoliv jiný zdroj do 100 kW (v současné době žádné zdroje)
 - ▶ roční zelený bonus - pro zdroje o výkonu do 100 kW a při výrobě elektřiny z BRKO nebo při společném spalování obnovitelného zdroje a neobnovitelného zdroje, KVET a DZE
 - ▶ hodinový zelený bonus - pro ostatní formy výroby a zdroje o výkonu nad 100 kW
- ▶ systém podpory:
 - ▶ právo měnit formu podpory jednou ročně, a to změnou registrace u OTE, a.s.
 - ▶ podporu elektřiny administruje společnost OTE, a.s. (X provozovatel distribuční soustavy)
 - ▶ výkup elektřiny zajišťuje dodavatel poslední instance

Právní úprava POZE

Přehled - historický vývoj

2022

18. října 2021 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 382/2021 Sb. („novela zákona o POZE“)

- ▶ účinnost od 1. ledna 2022 (s výjimkami)
- ▶ klíčové oblasti:
 - ▶ aukce na nové zdroje
 - ▶ mechanismus kontroly překompenzace
 - ▶ podpora biometanu
- ▶ režimy podpory elektřiny:
 - ▶ výrobní elektřiny uvedené do provozu od 1. ledna 2022 (hodinový zelený bonus nebo aukce) - po pozměňovacích návrzích Senátu se vztahuje i na elektřinu ze slunečního záření
 - ▶ modernizované výrobní elektřiny (hodinový nebo roční zelený bonus nebo aukce)
 - ▶ udržovací podpora - jen na elektřinu z biomasy k vyrovnání rozdílů mezi provozními náklady při použití biomasy a při použití tuhých fosilních paliv (hodinový nebo roční zelený bonus) - vzhledem k cenám emisních povolenek patrně nebude využíváno

Současnost
a
budoucnost

Do nastavení podpory významně zasahuje vláda - stanoví nařízením pro výrobní elektřiny, tepla a biometanu uvedené do provozu a modernizované po 1. lednu 2022, udržovací podporu elektřiny a tepla a přechodnou transformační podporu tepla mj.:

- ▶ druhy podpor
- ▶ formy podpory
- ▶ druhy podporovaných zdrojů a velikost instalovaného výkonu výroben, které budou předmětem podpory
- ▶ zda se bude konat společná aukce pro nové a modernizované výrobní elektřiny
- ▶ dobu trvání udržovací podpory elektřiny a tepla
- ▶ konkrétní podmínky by měly být známy vždy na období alespoň 3 kalendářních let dopředu - nicméně aktuálně platné nařízení vlády č. 189/2022 Sb. bylo poprvé novelizováno až nařízením vlády č. 459/2024 Sb.

Solární boom 2009 až 2011

Příčiny a důsledky

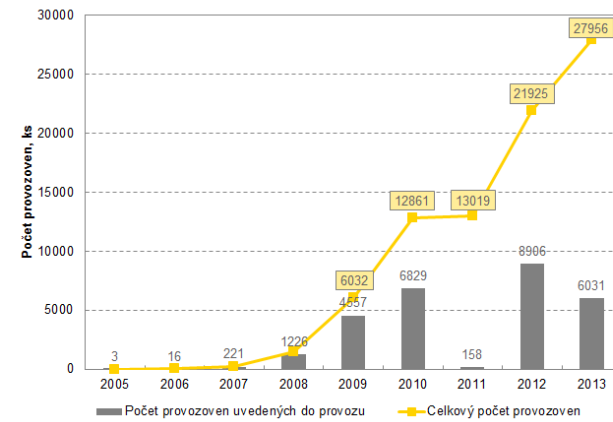
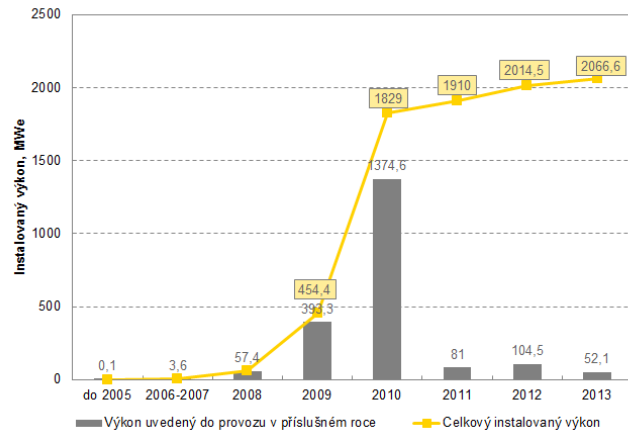
- ▶ ČR se rozhodla jít cestou stanovení rámce pro provozní podporu OZE - od 2006 zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání OZE
 - ▶ ERÚ stanovil výši výkupní ceny a zelených bonusů poskytovaných po dobu 20 let od výstavby FVE
 - ▶ garantovaná návratnost investice do 15 let - skutečnost však výrazně kratší
 - ▶ limit meziročního poklesu výkupní ceny - součástí PN poslankyně ČSSD Ivy Šedivé (výkupní cena nesměla klesnout pod 95% ceny předchozího roku)
- ▶ zákonný limit meziročního snížení výše podpory znemožnil reakci na razantní pokles nákladů na FVE v letech 2009 a 2010 (masová produkce FVE panelů v Číně)
- ▶ nekontrolovatelný nárůst počtu FVE (v roce 2008 byl instalovaný výkon 40 MW, v roce 2010 to bylo už 1959 MW - 4. největší instalovaný výkon v Evropě za Německem, Itálií a Španělskem a téměř splnění závazku vůči EU o 9 let dříve)
- ▶ úřednická vláda - omezené politické vnímání rozměru vznikajícího problému
- ▶ ERÚ snížil výkupní ceny v letech 2009 a 2010 o zákonem maximálních povolených 5 %
- ▶ novela zákona upravující zákonný limit meziročního snížení výkupní ceny až v roce 2011 (zákon č. 137/2010 Sb.)
- ▶ další novela zákona ze září 2013 úplně zastavila podporu pro FVE
- ▶ důsledkem rapidního rozšíření FVE navýšení ceny elektřiny pro zákazníky (platba na podporu OZE)
 - ▶ 2006 - 28 Kč/MWh,
 - ▶ 2013 - 583 Kč/MWh
 - ▶ v následujících letech zastropován - 495 Kč/MWh (zbytek hrazen ze státního rozpočtu)
- ▶ zapojení částečného financování provozní podpory z prostředků státního rozpočtu (zákon č. 402/2010 Sb.)
- ▶ v roce 2012 66 % veškeré podpory OZE připadlo na FVE, ty přitom vyrobily pouze čtvrtinu energie všech OZE v ČR a pokryly 3 % celkové spotřeby - důsledkem bylo ukončení provozní podpory po roce 2014 i pro výstavbu efektivnějších zdrojů, jako např. výroby elektřiny z biomasy

Rok	Instalovaný výkon [MW]
2006	0,2
2007	3,4
2008	39,5
2009	464,6
2010	1959,1
2011	1971
2012	2086

Solární boom 2009 až 2011

Vydávání licencí a připojování na přelomu roku

- ▶ V období let 2009 a 2010 (především v roce 2010) enormní zájem o připojení k elektrizační soustavě
 - ▶ způsobeno očekávaným výrazným snížením podpory pro FVE, ke kterému následně meziročně došlo mezi lety 2010 a 2011
- ▶ ČSRES dne 2. listopadu 2009 - žádosti na připojení více než 15 890 MW FVE. ČSRES dne 10. března 2010 - k 31. lednu 2010 součet potenciálního výkonu u těch FVE a VTE, pro které již PDS vydali kladná stanoviska pro připojení, ve výši 8 063 MW. Ke stejnému datu žádosti o celkovém výkonu 2 352 MW s již uzavřenou smlouvou o připojení - očekávání PDS do konce roku 2010 skutečně nainstalováno 1 985 MW.
- ▶ Vývoj skutečného instalovaného výkonu a FVE připojených do elektrizační soustavy od roku 2005 do roku 2013

- ▶ Z důvodu kumulace požadavků na připojení ke konci roku se začal projevovat nedostatek odborných montážních pracovníků a některých komponent (například měničů), který dokončování posouval do nejzazších možných termínů.
- ▶ Studie EGÚ Brno, a.s. pojmenovala nutná opatření pro integraci OZE do elektrizační soustavy, a to
 - ▶ vytvoření nezbytných regulačních záloh pro regulaci výkyvů výroby a další opatření týkající se eliminace nereálných požadavků na připojení (např. požadavky na dispečerské řízení výroben elektřiny),
 - ▶ změny v obchodování s elektřinou z obnovitelných zdrojů a uvádění přebytků na spotový trh
 - ▶ změny v PPS a PPDS upravujících základní podmínky pro užívání soustavy.

Solární boom 2009 až 2011

Solární odvod a jeho legislativní vývoj

2010

Přijetí zákona č. 402/2010 Sb.

- ▶ zavedení solárního odvodu
- ▶ poplatníkem výrobce elektřiny, plátcem provozovatel soustavy, ke které je výrobní elektřina s výkonem nad 30 kW připojena
- ▶ účelem snížení příjmu z provozní podpory se zajištěním přiměřené míry výnosnosti

1. ledna 2011

- ▶ pro období 2011-2013 předmětem výroba elektřiny z FVE nad 30 kW uvedených do provozu 2009 a 2010
- ▶ sazba - 26 % u VC 26 % a 28 % u ZB

31. prosince 2013

- ▶ předmětem odvodu elektřina vyrobená ve FVE v období od 1. ledna 2014 po dobu trvání práva na podporu elektřiny v zařízení uvedeném do provozu v období od 1. ledna 2010 do 31. prosince 2010
- ▶ sazba - 10 % u VC a 11 % u ZB

31. prosince 2021

- ▶ předmětem odvodu elektřina vyrobená ve FVE v období od 1. ledna 2022 po dobu trvání práva na podporu elektřiny v zařízení uvedeném do provozu v období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2010
- ▶ sazba pro zařízení uvedená do provozu 2009 - 10 % u VC a 11 % u ZB
- ▶ sazba pro zařízení uvedená do provozu 2010 - 20 % u VC a 21 % u ZB

Solární boom 2009 až 2011

Solární odvod a judikatura - rdousící efekt

Nález sp. zn. Pl. ÚS 17/11

- ▶ volba zákonných opatření směřujících k omezení podpory výroby energie ze slunečního záření je za podmínek zachování garancí v rukou zákonodárce
- ▶ ÚS naznačil postup pro případy, kdy by aplikace solární daně měla na dotčený subjekt takové likvidační účinky, které představují zásah do jeho základních práv (konkrétně a primárně do jeho vlastnického práva podle čl. 11 LZPS)
- ▶ ÚS doporučoval
 - ▶ přijetí zákonné úpravy, která by stanovovala mechanismus pro individuální přístup k výrobcům elektřiny ve FVE, pro které má solární odvod likvidační účinky
 - ▶ výrobcům likvidačními účinky stíženým využití institutu **posečkání úhrady odvodu** dle § 156 a násl. DŘ, kdy by plátcí odvodu (v tomto případě provozovatelé soustav či povinně vykupující) měli mít na žádost poplatníka daně (v tomto případě výrobce) po povolení správcem daně s úhradou odvodu posečkat nebo ji rozložit na splátky
- ▶ Doporučovaná zákonná úprava přijata nebyla

Rozhodnutí NSS 1 Afs 76/2013-57

- ▶ Rozšířený senát NSS naproti tomu konstatoval, že:
 - ▶ institut **stížnosti na postup plátce daně** není za stávající právní úpravy nástrojem, který by umožnil správci daně posuzovat věc s přihlédnutím k individuálnímu případu výrobce elektřiny a v odůvodněných případech poskytnout výrobcí efektivní ochranu
 - ▶ institut **posečkání daně** rovněž není nástrojem pro ochranu poplatníka solárního odvodu před jeho likvidačními účinky,
 - ▶ V rozhodnutí označil NSS za nejvhodnější prostředek k zohlednění individuálních účinků solární daně institutu prominutí daně rozhodnutím ministra financí podle § 259 a 260 DŘ

Opakovaně v různých obdobích opakováno v navazujících rozhodnutích správních soudů a rovněž Ústavního soudu, např. nález I. ÚS 1434/17

Solární boom 2009 až 2011

Vznik práva na podporu x uvedení výroby do provozu

- ▶ Ačkoliv zákon č. 180/2005 Sb. měl představovat právní režim provozní podpory OZE, okamžik vzniku práva na podporu nijak neupravoval
- ▶ Absence zákonné úpravy nahrazena vymezením pojmu „uvedení do provozu“ v cenových předpisech ERÚ
 - ▶ Bod 1.9. cenového rozhodnutí ERÚ č. 4/2009: „U nově zřizované výroby elektřiny nebo zdroje se uvedením do provozu rozumí den, kdy výrobce začal v souladu s rozhodnutím o udělení licence a vzniku oprávnění k výkonu licencované činnosti vyrábět a dodávat elektřinu do elektrizační soustavy při uplatnění podpory formou výkupních cen nebo kdy poprvé začal vyrábět elektřinu při uplatnění podpory formou zelených bonusů.“
- ▶ Mohlo cenové rozhodnutí upravovat definici zákonného pojmu? Ne. Interpretováno jako stanovení věcné podmínky pro uplatnění stanovené podpory (ceny)
- ▶ Definovány nové podmínky připojování změnou PPDS schválenou ERÚ dne 21. října 2010.
 - ▶ zaveden institut „žádosti o první paralelní připojení k síti“ a stanovena lhůta pro provedení PPP ze strany PDS (30 kalendářních dnů ode dne, kdy byla úplná žádost výrobce včetně všech podkladů doručena PDS a výrobce splnil podmínky sjednané ve smlouvě o připojení.
- ▶ Pod uvedením do provozu se od změny PPDS z 10/2010 mělo rozumět okamžik PPP - cenové předpisy ale stanovily něco jiného (!)
- ▶ Postup při uvádění do provozu shrnut v dokumentu ERÚ „Uvedení obnovitelného zdroje energie do provozu a přiznání nároku na podporu“ (tzv. „Puntíkaté stanovisko“)
 - ▶ grafické znázornění postupu uvedení výroby do provozu podle PPDS. Dokument obsahuje obdobnou podmínku jako v později vydaném Cenovém rozhodnutí č. 2/2010 v tom smyslu, že za den uvedení výroby do provozu, pro účely stanovení rozhodného dne pro přiznání podpory, lze označit pozdější z termínů účinná (právní moc) licence na výrobu elektřiny a datum paralelního připojení výroby k distribuční soustavě
 - ▶ potvrdilo i Výkladové stanovisko ERÚ č. 1/2018
- ▶ Cenové předpisy uvedeny do souladu se změnou PPDS cenovým rozhodnutím č. 2/2010 ze dne 8. listopadu 2010
 - ▶ Bod (1.10.) U nově zřizované výroby připojené do distribuční soustavy nebo přenosové soustavy se dnem uvedení do provozu rozumí den, kdy byly splněny obě následující podmínky:
 - a) nabyla právní moc licence na výrobu elektřiny,
 - b) bylo ze strany PDS nebo PPS provedeno paralelní připojení výroby k distribuční nebo přenosové soustavě.

Solární boom 2009 až 2011

Vznik práva na podporu x uvedení výroby do provozu

Co na to praxe ERÚ, správních úřadů a soudy?

- ▶ Bylo podmínkou vzniku práva na podporu sjednání smlouvy s PDS?
 - ▶ Např. rozhodnutí ERÚ č. j.: 11988-41/2010-ERU ze dne 7. února 2012 - spor o zaplacení podpory ve výši stanovené pro výrobu elektřiny společností Cukrovar Vrbátky a.s., kterou instalovala, zapojila do svých závodních rozvodů elektřiny a uvedla do provozu v prosinci 2009. Smlouva o připojení byla uzavřena až v roce 2010 a k osazení elektroměru ze strany provozovatele distribuční soustavy došlo rovněž až v roce 2010. Následně sjednala společnost Cukrovar Vrbátky a.s. v polovině roku 2010 se společností E.ON Distribuce, a.s.. smlouvu o úhradě ZB a domáhala se úhrady podpory za elektřinu vyrobenou od prosince 2009 ve výši stanovené ERÚ pro rok 2009. ERÚ návrhu vyhověl na základě výkladu, podle kterého výrobce splnil všechny podmínky pro vznik nároku na podporu podle § 5 odst. 5 a 6 zákona č. 180/2005 Sb. Skutečnost, že fakturaci provedl až následně s odstupem několika měsíců, nebyla podstatná, rozhodující byla skutečnost, že v prosinci 2009 začal ve výrobě vyrábět.
- ▶ Je PPP uvedením výroby do provozu?
 - ▶ Např. rozsudek NS ze dne 9. března 2017, sp. zn. 32 Cdo 1051/2015 - podle NS je dodávka elektřiny do elektrizační soustavy v rámci PPP je legální neměřenou dodávkou elektřiny v rámci odzkoušení provozu výroby, a proto již touto dodávkou elektřiny dojde k naplnění podmínek uvedených v bodu 1.9. cenového rozhodnutí č. 4/2009.
- ▶ Bylo nutno dodávku měřit, aby byly splněny podmínky uvedení výroby do provozu?
 - ▶ Např. rozsudek NSS sp. zn. 9 As 333/2016 - 102 ze dne 18. ledna 2018 - pro uvedení zařízení do provozu nebylo nutno, aby výroba byla osazena měřákem.
 - ▶ Obdobně rozsudek NSS ze dne 8. 3. 2018, sp. zn. 4 As 257/2017-82 - výklad provedený SEI by fakticky rozšířil okruh podmínek, které by výroba elektřiny musela splnit, aby mohla být považována za uvedenou do provozu v roce 2009, a to aby vyráběná elektřina byla změřena (tj. byla by nutná instalace elektroměru) a došlo k jejímu výkupu na základě smluvního vztahu mezi výrobcem a provozovatelem distribuční soustavy o odkupu vyrobené elektřiny. Podmínku výroby a dodávání elektřiny je ovšem možné splnit i jiným způsobem.

EY | Building a better working world

Smyslem EY je přispívat k tomu, aby svět fungoval lépe. Proto pomáháme klientům, našim zaměstnancům i širšímu společenství vytvářet dlouhodobé hodnoty a posilovat důvěru v kapitálové trhy.

Týmy odborníků EY, vybavené nejmodernějšími technologiemi, působí ve více než 150 zemích celého světa – provádějí audity a poskytují klientům širokou poradenskou podporu, která jim umožňuje růst, transformovat se a efektivně fungovat.

Naši auditoři, konzultanti, právní a daňoví poradci i odborníci na strategické a transakční poradenství si kladou ty správné otázky a dokážou najít ty správné odpovědi na složité problémy dnešního světa.

Název EY zahrnuje celosvětovou organizaci a může zahrnovat jednu či více členských firem Ernst & Young Global Limited, z nichž každá je samostatnou právní osobou. Ernst & Young Global Limited je britská společnost s ručením omezeným garancí, která neposkytuje služby klientům. Informace o tom, jak EY shromažďuje a používá osobní údaje, a o právech fyzických osob stanovených právními předpisy o ochraně osobních údajů jsou k dispozici na ey.com/privacy. Členské firmy EY neposkytují právní služby v zemích, kde to zákon neumožňuje. Podrobnější informace o naší organizaci najdete na našich webových stránkách ey.com.

© 2024 Ernst & Young, s.r.o. | Ernst & Young Audit, s.r.o. | E & Y Valuations s.r.o. | EY Law advokátní kancelář, s.r.o. Všechna práva vyhrazena.

Tento materiál má pouze všeobecný informační charakter, na který není možné spoléhat se jako na poskytnutí účetního, daňového ani jiného odborného poradenství. V případě potřeby se prosím obraťte na svého konkrétního poradce.

ey.com